

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 9 ΙΟΥΝΙΟΥ 2016 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

Διδαγμένο κείμενο

Αριστοτέλους Πολιτικά (Α 1, 1 και Γ1, 1-2)

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὁρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὕσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἡ πολιτική.

[...] Τῷ περὶ πολιτείας ἐπισκοποῦντι, καὶ τίς ἐκάστη καὶ ποία τις, σχεδὸν πρώτη σκέψις περὶ πόλεως ἰδεῖν, τί ποτέ ἐστὶν ἡ πόλις. Νῦν γὰρ ἀμφισβητοῦσιν, οἱ μὲν φάσκοντες τὴν πόλιν πεπραχέναι τὴν προᾶξιν, οἱ δ' οὐ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὴν ὀλιγαρχίαν ἢ τὸν τύραννον· τοῦ δὲ πολιτικοῦ καὶ τοῦ νομοθέτου πᾶσαν ὁρῶμεν τὴν πραγματείαν οὕσαν περὶ πόλιν, ἡ δὲ πολιτεία τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις. Ἐπεὶ δ' ἡ πόλις τῶν συγκειμένων, καθάπερ ἄλλο τι τῶν ὄλων μὲν συνεστώτων δ' ἐκ πολλῶν μορίων, δῆλον ὅτι πρότερον πολίτης ζητητέος· ἡ γὰρ πόλις πολιτῶν τι πλῆθος ἐστὶν. Ὡστε τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης ἐστὶ σκεπτέον. Καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι πάντες εἶναι πολίτην· ἔστι γὰρ τις ὃς ἐν δημοκρατία πολίτης ὢν ἐν ὀλιγαρχία πολλάκις οὐκ ἔστι πολίτης.

Α1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος «Τῷ περὶ πολιτείας . . . οὐκ ἔστι πολίτης».

Μονάδες 10

B1. «Ἐπειδὴ . . . ἡ πολιτικὴ»: Με ποιες φράσεις ο Αριστοτέλης υποδηλώνει τον σκοπό, για τον οποίο υπάρχει η «πόλις», καθώς και οι άλλες μορφές κοινωνικής συνύπαρξης; Να τις καταγράψετε (μονάδες 4) και να τις σχολιάσετε (μονάδες 6).

Μονάδες 10

B2. «Τῷ περὶ πολιτείας . . . οὐκ ἔστι πολίτης»: Πώς προσδιορίζεται, κατά τον Αριστοτέλη, το περιεχόμενο της έννοιας «πολίτης» σε σχέση με το πολίτευμα;

Μονάδες 10

B3. Με βάση α) το απόσπασμα «Εἶναι φανερό λοιπόν . . . άτομο» από το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο και β) το απόσπασμα «Ἐπεὶ δ' ἡ πόλις . . . πλήθός ἐστιν» από το πρωτότυπο κείμενο, να σχολιάσετε τη σχέση «όλου» και «μέρους».

Αριστοτέλους Πολιτικά (Α 2, 10-13)

[. . .] Στην τάξη της φύσης η πόλη προηγείται από την οικογένεια κι απ' τον καθένα μας ως άτομο· ο λόγος είναι ότι το όλον αναγκαστικά προηγείται του μέρους· πραγματικά, αν πάψει να υπάρχει το σώμα ως σύνολο, δεν θα υπάρχει πια ούτε πόδι ούτε χέρι παρά μόνο ως (ίδια) λέξη, όπως, ας πούμε, αν μιλούμε για πέτρινο χέρι (θα είναι, πράγματι, κάτι σαν αυτό, αν μια φορά πεθάνει): όλα τα πράγματα είναι αυτό που λέμε ότι είναι, αν τα κρίνουμε με κριτήριο τη λειτουργία και τις ιδιότητές τους· από τη στιγμή, επομένως, που θα πάψουν να έχουν αυτά τα χαρακτηριστικά, δεν θα πρέπει πια να λέμε ότι είναι ό,τι ήταν πριν, αλλά ότι απλώς εξακολουθούν να λέγονται ακόμη με την ίδια λέξη. Είναι φανερό λοιπόν α) ότι η πόλη ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως, β) ότι προηγείται από το κάθε επιμέρους άτομο. Γιατί, αν είναι αλήθεια ότι ο καθένας μας χωριστά δεν είναι αυτόαρκης, γίνεται λογικά φανερό ότι το κάθε μεμονωμένο άτομο θα βρεθεί στην ίδια ακριβώς κατάσταση που βρίσκονται, γενικά, τα μέρη προς το όλον· από την άλλη μεριά, ο άνθρωπος που δεν μπορεί να ζει μαζί με άλλους στην κοινότητα, ο άνθρωπος που λόγω αυτόαρκειας αισθάνεται πως δεν του λείπει τίποτε, αυτός ο άνθρωπος δεν αποτελεί με κανέναν τρόπο μέρος της πόλης -ένας τέτοιος όμως άνθρωπος είναι, τότε, ή ζώο ή θεός.

Μονάδες 10

B4. Ποια σχέση έχει η αυτογνωσία με τη δικαιοσύνη, κατά τον Πλάτωνα;

Μονάδες 10

B5. *πράττουσι, δήλον, καλουμένη, οί φάσκοντες, τῶν ὄλων:* Να γράψετε στην αρχαία ελληνική γλώσσα τα συνώνυμα των λέξεων, με τη σημασία που έχουν στο κείμενο.

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Θουκυδίδου *Ιστορίαι* II.63.1-3 (έκδ. Οξφόρδης)

Ο Περικλής επισημαίνει στους Αθηναίους την ευθύνη που απορρέει από την ηγεμονική θέση της πόλης τους

Τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν, ὄπερ ἅπαντες ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν, καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς διώκειν· μηδὲ νομίσαι περὶ ἐνὸς μόνου, δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως καὶ κινδύνου ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε. ἥς οὐδ' ἐκστήναι ἔτι ὑμῖν ἔστιν, εἴ τις καὶ τόδε ἐν τῷ παρόντι δεδιὼς ἀπραγμοσύνη ἀνδραγαθίζεται· ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐτήν, ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφεῖναι δὲ ἐπικίνδυνον. τάχιστ' ἂν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἑτέρους τε πείσαντες ἀπολέσειαν καὶ εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν.

βοηθεῖν τῷ τιμωμένῳ τῆς πόλεως: να στηρίζετε την εξέχουσα θέση της πόλης.
ἀπήχθεσθε: γίνετε μισητοί.
ἐκστήναι: να απομακρυνθείτε.
ἀνδραγαθίζεται: ενεργεί με γενναιότητα.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

τῷ τιμωμένῳ	: το δεύτερο πρόσωπο ενικού αριθμού προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
ἄρχειν	: τον ίδιο τύπο του παρακειμένου μέσης φωνής
ἐνός	: τη δοτική ενικού αριθμού ουδετέρου γένους
τόδε	: τη δοτική πληθυντικού αριθμού θηλυκού γένους

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - ΝΕΟ & ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ -
Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

τυραννίδα	: την κλητική ενικού αριθμού
λαβεῖν	: το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή
ἀφείναι	: τον ίδιο τύπο του ενεστώτα στην ίδια φωνή
ἀπολέσειαν	: το δεύτερο πρόσωπο ενικού αριθμού υποτακτικής αορίστου β' μέσης φωνής
σφῶν αὐτῶν	: τη γενική ενικού αριθμού θηλυκού γένους στο πρώτο πρόσωπο
οἰκήσειαν	: το τρίτο πρόσωπο πληθυντικού αριθμού οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή.

Μονάδες 10

Γ3.α. ὑμᾶς, βοηθεῖν, πόνους, τυραννίδα, εἶναι, πόλιν: να κάνετε πλήρη συντακτική αναγνώριση των λέξεων (μονάδες 6).

**Γ3.β. «ᾧπερ . . . ἀγάλλεσθε»
«ἦν . . . εἶναι»**

Να αναγνωρίσετε το είδος των προτάσεων (μονάδες 2) και να γράψετε τον συντακτικό τους ρόλο (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.30.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 4ΗΣ ΑΠΟ 4 ΣΕΛΙΔΕΣ